

LANDINFO TEMANOTAT

LANDINFO TEMANOTAT er utarbeidet av *Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon* (LANDINFO).

LANDINFO TEMANOTAT kan inneholde utvalg, sammenstilling og vurderinger av informasjon fra en rekke kilder, samt LANDINFOs vurdering av enkelte eller flere av de refererte kildene.

REGION:

AFRIKA

LAND:

Kenya

TEMA:

Helse: HIV/AIDS, tuberkulose og diabetes

DATO:

15.01.2008

Helse: HIV/AIDS, tuberkulose og diabetes er en notatrekke fra Landinfo som kortfattet beskriver utbredelse, behandlingstilbud og behandlingstkostnader for disse tre vanlige sykdommene. Notatrekken skal etter planen omfatte de 24 afrikanske land sør for Sahara som er mest aktuelle for utlendingsmyndighetene. Kildene som anvendes i dette notatet anses som informative og oppdaterte.

Innledning

Kenya ligger i Øst-Afrika og er litt større enn Frankrike.¹ Landet har en befolkning på omtrent 35 millioner (2006). Den består av rundt 40 folkegrupper, de største av disse er kikuyu, luhya, luo og kamba.² Landet er administrativt inndelt i åtte provinser: Central, Coast, Nyanza, Western, Eastern, Nairobi, Rift Valley og North Eastern.³

Kenya ligger på 148. plass av 177 land på UNDPs Human Development Index Ranking for 2007/2008 (UNDP 2007). Mer enn halvparten av befolkningen lever for under US\$2 dagen. De dårligst betalte offentlig ansatte tjener 166 Kenya Shillings per dag, det utgjør litt over US\$2.⁴

¹ 582545 km² (Landguiden 2007).

² Landguiden 2007.

³ Hai & WHO 2004.

⁴ Hai & WHO 2004. Ifølge verdensbanken er dette tallet sunket til 46,1 % i 2005/2006, mens 19 % er svært fattige og har problemer med å skaffe tilstrekkelig med mat (World Bank 2008).

Forventet levealder ved fødselen er 51 år for menn og 50 år for kvinner.⁵ Barnedødeligheten er høy, og den øker. Mer enn hvert tiende barn dør før fylte fem år, en betydelig høyere andel enn for bare 15 år siden.⁶

Generelt

Kenya har satset på primærhelsetjenester i de senere årene. Likevel er det fremdeles store mangler og betydelige regionale forskjeller. Infrastrukturen er mangelfull og gammeldags, og det er mangel på medisinsk utstyr, kvalifisert helsepersonell og legemidler. Store deler av ressursene går til sykehusene i byene, mens drøyt en tredjedel av befolkningen på landsbygda ikke har tilgang til helsetjenester.⁷

Det er 234 sykehus, 660 helsesentre og 2722 *dispensaries* (apotek/medisinutleveringssentre) i Kenya.⁸

I 2004 innførte regjeringen gratis primærhelsetjenester for den fattigste delen av befolkningen. Kilden oppgir ikke hvor stor andel dette gjelder. Ordningen omfatter også barn under fem år. I tillegg skal behandling for HIV/AIDS, malaria og tuberkulose, samt vaksinasjoner, være gratis for alle.⁹

På grunn av transportkostnader kan det være et problem for enkelte å komme seg til sykehus og medisinsalg.¹⁰

- Leger per 1000: 0,14 (2002)
- Sykepleiere per 1000: 1,18 (2002)
- Sykehussenger per 10 000: 19 (2002)¹¹

⁵ IRIN 2007.

⁶ Landguiden 2007.

⁷ Landguiden 2007.

⁸ Home Office 2007.

⁹ Landguiden 2007.

¹⁰ ICW 2006.

¹¹ Global Health Facts 2007.

HIV/AIDS

Det er tegn til at HIV/AIDS-epidemien i Kenya er på retur. Andelen med HIV/AIDS i dag er på 6,1 %, mot 10 % på slutten av 90-tallet.¹² HIV/AIDS er likevel et alvorlig problem i Kenya, og epidemien er erklært for en nasjonal katastrofe.

Det er store regionale og sosiale variasjoner når det gjelder antall smittede. Kvinner er mer utsatt enn menn, og bybefolkningen er oftere smittet enn de som bor på landet.¹³ I de hardest rammede distriktene kan opp til 35 % av befolkningen være smittet.¹⁴

- Antall med HIV/AIDS: 1,3 mill.¹⁵
- Utbredelse: 6.1 %¹⁶
- Antall med behov for ARV: 273 000¹⁷
- Antall som får ARV: 110 000 (2006)¹⁸

Behandlingsmuligheter/regionale forskjeller:

Behandling for HIV/AIDS er gratis i Kenya. Alle registrerte HIV-smittede har rett til gratis ARV-behandling. På forespørsel fastslår Nduku Kilonzo fra hjelpeorganisasjonen Liverpool Voluntary Counselling and Testing (Liverpool VCT) følgende: "It is correct that there is free access to ART treatment for all those who require HIV care in Kenya".¹⁹ Pasientene vil i prinsippet få ARV-behandling dersom de etter legens vurdering er i stand til å dra nytte av den. Det er likevel ikke helt så enkelt i praksis. Tilgangen til legehjelp og medisiner kan som nevnt over være mangelfull på landsbygda, særlig nord i landet, og reiseveien for pasienter kan være lang. HIV-smitte innebærer et betydelig sosialt stigma i Kenya. Dette kan føre til at mennesker som trenger behandling vegrer seg for å la seg registrere.²⁰

Offentlige sykehus tilbyr ARV-behandling, men ifølge en (ubekreftet) kilde kreves et "startgebyr" på 100 Kenya Shillings (1,3 US \$). Den samme kilden hevder at offentlige sykehus nok gir den hjelpen de skal, men at de av kapasitetsgrunner ofte bruker lang tid på å sette i gang

¹² UNAIDS 2007, IRIN 2007.

¹³ Kvinner mellom 15 og 24 år har dobbelt så høy smitterisiko som menn i samme aldersgruppe (IRIN 2007).

¹⁴ Dette gjelder det tett befolkede området rundt Victoriasjøen (MSF 2007).

¹⁵ IRIN 2007.

¹⁶ IRIN 2007.

¹⁷ IRIN 2007.

¹⁸ UNAIDS 2007.

¹⁹ Dette er bekreftet av Nduku Kilonzo/Liverpool VCT via e-post, dessuten av kilder ved den norske ambassaden i Nairobi.

²⁰ UNDP 2006.

behandling. Selv om ARV-medisiner er gratis, kan tester og behandling for opportunistiske tilleggssykdommer (bortsett fra malaria og tuberkulose) koste penger.²¹

Liverpool VCT er en ledende hjelpeorganisasjon på dette området i Kenya, de tilbyr behandling og hjelp til ca 13 500 smittede, hvorav 3500 får ARV-behandling.²²

The President's Emergency plan for AIDS Relief (PEPFAR) tilbyr gratis behandling og medisiner ved et antall programmer over hele landet, men det kan være vanskelig å få plass fordi det begynner å bli fullt mange steder.²³

Médecins Sans Frontières (MSF) behandler HIV-positive pasienter (samt tuberkulosepasienter) i tre forskjellige provinser: Western Province, Nyanza Province og Nairobi. Mer enn 12 000 pasienter får ARV-behandling via MSF.²⁴

Tuberkulose

- Utbredelse: 936/100000 (2005)²⁵
- Dødelighet: 47 880 (2005)²⁶
- DOTS-dekning²⁷: 100% (2005)²⁸
- DOTS-behandling suksessrate: 80% (2004)²⁹

Behandlingsmuligheter/regionale forskjeller:

Behandling for og medisiner mot tuberkulose skal være gratis i Kenya, og tilbys både ved offentlige sykehus og via PEPFAR-programmer.³⁰ MSF tilbyr også behandling for multiresistent tuberkulose.³¹

²¹ ICW 2006.

²² Bekreftet ved korrespondanse med Liverpool VCT (Kilonzo 2008).

²³ ICW 2006.

²⁴ MSF 2007.

²⁵ Global Health Facts 2007.

²⁶ Global Health Facts 2007.

²⁷ DOTS står for *Directly observed treatment short-course* (observert korttidsbehandling). Dette er et system for tuberkulosebekjempelse som ble utviklet av WHO i 1994. Dekningsgraden angir andel av befolkningen som bor i en administrativ enhet der dette systemet er implementert. Det vil ikke dermed si at alle som bor i disse enhetene nødvendigvis er dekket. Se for øvrig WHO 2007 for definisjoner og utdypning.

²⁸ Global Health Facts 2007.

²⁹ Global Health Facts 2007.

Diabetes

- Utbredelse: Estimaterne varierer. The World Diabetes Foundation hevder at 619 833 diabetespasienter er blitt lært opp via deres programmer mellom januar 2005 og juni 2007.³²
- Dødelighetsrate: ukjent.

Behandlingsmuligheter/regionale forskjeller:

Diabetes er nå anerkjent som et alvorlig helseproblem i Kenya. I 2005 ble det igangsatt et samarbeidsprosjekt mellom det kenyanske Ministry of Health og The Diabetes Management & Information Centre med mål om å bedre helsevernet for diabetikere og å øke kunnskapen om diabetes blant helsearbeidere og befolkningen generelt. Pr juni 2007 er følgende oppnådd:

- Diabetes-klinikker er opprettet ved 42 distriktssykehus.
- 113 miniklikker er opprettet ved helsesentre.
- 308 leger og 1279 sykepleiere (i tillegg til et større antall legfolk) er blitt lært opp.³³

Det er mulig å få behandling, tester og insulin ved disse helsesentrene. Insulin er subsidiert, men ikke gratis. Testene koster også penger. Kilden oppgir ikke hvor mye pasientene må betale.³⁴

³⁰ HAI & WHO 2004.

³¹ MSF 2007.

³² World Diabetes Foundation 2007a.

³³ World Diabetes Foundation 2007.

³⁴ World Diabetes Foundation 2007

Kilder:

GLOBAL HEALTH FACTS, 2007. *Global Data on HIV/AIDS, TB, Malaria, & More* [Online]. Tilgjengelig fra <http://www.globalhealthfacts.org/index.jsp> [lastet ned 13. desember 2007].

HAI & WHO, 2004. *A Survey of Medicine Prices in Kenya*. Health Action International Africa & World Health Organization, november. Tilgjengelig fra <http://www.haiweb.org/medicineprices/surveys.php> [lastet ned 11. desember 2007].

HOME OFFICE, 2007. *Operational Guidance Note Kenya*. London: Home Office, 3 september. Tilgjengelig fra <http://www.ind.homeoffice.gov.uk/sitecontent/documents/countryspecificasylumpolicyogns/kenyaogn> [Lastet ned 11. desember 2007].

ICW, 2006. *Mapping of Experiences of Access to Care, Treatment and Support*. International Community of Women Living with HIV/AIDS, 2006 (dato ukjent). The Lancet, 20. desember 2007].

IRIN, 2007. IRIN PlusNews. Country Profile Kenya. Nairobi: *IRIN News* [Online]. Tilgjengelig fra <http://www.plusnews.org/profiletreatment.aspx?Country=KE&Region=EAF#> [lastet ned 18. desember 2007].

KILONZO, N. (Liverpool Voluntary Counselling and Testing), 10. Jan. 2008. *ART Treatment in Kenya*. E-post til M. Gjelseth, Landinfo.

MSF, 2007. *Kenya: International Activity Report*. Médecins Sans Frontières 13. Tilgjengelig fra http://www.msf.org/msfinternational/invoke.cfm?objectid=C9567B37-15C5-F00A-2540C6AA224FBC62&component=toolkit.article&method=full_html [lastet ned 7. januar 2008].

UNAIDS, 2007. *Country Situation Analysis – Kenya*. UNAIDS 2007 [online]. Tilgjengelig fra <http://www.unaids.org/en/CountryResponses/Countries/kenya.asp> [Lastet ned 20. desember 2007].

UNAIDS & WHO, 2007. *AIDS Epidemic Update*. UNAIDS & World Health Organization, desember 2007. Tilgjengelig fra <http://www.unaids.org/en/KnowledgeCentre/HIVData/EpiUpdate/EpiUpdArchive/2007default.asp> [lastet ned 20. desember 2007].

UNDP, 2007. *2007/2008 Human Development Index rankings*. Brasilia: UNDP, 27. november Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/en/statistics/> [Lastet ned 13. desember 2007].

UNDP, 2006. *Kenya National Human Development Report 2006. Human Security and Human Development: A Deliberate Choice*. UNDP 2006. Tilgjengelig fra http://hdr.undp.org/en/reports/nationalreports/africa/kenya/name_3451_en.html [Lastet ned 10.01.2008].

UTRIKESPOLITISKA INSTITUTET, 2007. *Landguiden – Länder i fickformat*. [online, betaltjeneste] Tilgjengelig fra <http://www.landguiden.se> [lastet ned 11. desember 2007].

WHO, 2007. *Country Information – Kenya*. [online]. Tilgjengelig fra <http://www.who.int/countries/ken/en/> [Lastet ned 20. desember 2007].

WORLD DIABETES FOUNDATION, 2007a. *Diabetes Education Programme*. World Diabetes Foundation, juni. Tilgjengelig fra <http://www.worlddiabetesfoundation.org/composite-453.htm> [lastet ned 20. desember 2007].

WORLD DIABETES FOUNDATION, 2007b. *Seeing is Believing – Surviving Diabetes in Kenya*. World Diabetes Foundation 2007 (dato ukjent). Tilgjengelig fra <http://www.worlddiabetesfoundation.org/composite-1278.htm> [lastet ned 20. desember 2007].